

ภาคผนวก 2
ผลงานที่ต่อเนื่องจากงานวิจัย

ภาคผนวก สรุปผลงานที่ต่อเนื่องจากงานวิจัย

ผลงานต่อเนื่องจากงานวิจัย	ระดับนานาชาติ	ระดับชาติ	ระดับจังหวัด
1. นำเสนอภาคบรรยาย	☒		
2. นำเสนอภาคบรรยาย		☒	
3. นำเสนอภาคโปสเตอร์		☒	
4. ฝึกอบรม	☒		
5. ประชุมเชิงปฏิบัติการของเพื่อแนวทางเชิงนโยบายและการวางแผนธุรกิจเกษตรการค้าชายแดน			☒

1. การนำเสนอภาคบรรยายใน The 5th Bilateral Conference between NPUST and KU

เรื่อง: Agriculture for the 3 Es: Economy, Environment, and Energy
The International Society for Southeast Asian Agricultural Sciences
(ISSAAS) Congress 2008

สถานที่: The Emerald Hotel, Bangkok, Thailand

ช่วงเวลา: 23-27 February 2009

หัวข้อบรรยาย: Towards an integrative social learning approach: enhancing community empowerment for sustainable agriculture development in northern Thailand

Towards an integrative social learning approach: enhancing community empowerment for sustainable agriculture development in northern Thailand

Budsara Limnirankul¹, Phrek Gypmantasiri², and Chorpaka Muangsuk²

Abstract: Enhancing community empowerment through capacity development to enable more farmers to play an active role in the decisions that affect their communities requires integrative and interactive approaches of social learning. There is also an increasing recognition that technological and social innovations are complex processes, which require knowledge domains from a variety of actors. The introduction and integration of external and local knowledge are created through a process of facilitation in various platforms of learning.

Various critiques have been raised on effectiveness of facilitation in social learning particularly on its impacts on sustainable agriculture development and natural resource management, whether the process helps foster changes to maintain agro-ecological dynamics and environmental integrity. The premise to manage changes in complex environment requires integrated systems approach to guide facilitating social learning.

This paper presents different approaches in social learning that help promote technological and social innovation. It summarizes lessons learnt for achieving capacity development which resulted in different dimensions of community empowerment. A set of four case studies is presented to illustrate the critical importance of each learning approach and its impact on capacity development in practice. The paper also highlights farmers' adaptive strategies of managing changes and the roles of key actors in transforming production systems and practices. The four cases include: community rice seed development, conversion to pesticide free vegetable production, farmer-private partnership in organic rice farming and cross-border community farming enterprise development. The paper concludes with the discussion of implications for institutional arrangement and partnerships that may best enable the application of social learning in agriculture transformation for small farm holders.

---

¹ Department of Agricultural Extension, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

² Multiple Cropping Center, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

2. การนำเสนอภาคบรรยายใน การประชุมวิชาการระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ 5

2.1 เรื่อง: พลังงานทดแทนและความมั่นคงทางอาหารเพื่อมนุษยชาติ

กลุ่มเป้าหมาย: นักวิจัย นักวิชาการ นักพัฒนา นิสิต และนักศึกษา

สถานที่: ณ โรงแรมอบลินเตอร์เนชั่นแนล จ.อุบลราชธานี

ช่วงเวลา: 2-4 กรกฎาคม 2552

หัวข้อบรรยาย: นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นและการจัดการระดับองค์กรในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด: กรณีศึกษาธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว

นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นและการจัดการระดับองค์กรในการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด: กรณีศึกษาธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาว¹

บุศรา ลิ้มนิรันดรกุล^{2,3} พุกษ ยิบมันตะศิริ³ และ ยูภาพร ศิริบัติ³

บทคัดย่อ: นวัตกรรมทางเกษตรแต่เดิมเน้นเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูป เช่น การพัฒนาพันธุ์พืชใหม่ วิธีการจัดการศัตรูพืช การพัฒนาการใช้ประโยชน์ เป็นต้น แต่ปัจจุบันมิติด้านนวัตกรรมทางเกษตรได้ครอบคลุมนวัตกรรมทางสังคมและสถาบัน (social and institutional innovations) เช่น การพัฒนาด้านองค์กรหรือเครือข่ายระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค การรวมกลุ่มของเกษตรกร การจัดตั้งสหกรณ์ เป็นต้น นวัตกรรมเหล่านี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายระดับ อาศัยพลังขับเคลื่อนทั้งจากภายในและภายนอก และอาศัยองค์ความรู้ที่มาจากหลายแหล่งเพื่อยกระดับการจัดการกับความเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลต่อการดำเนินธุรกิจและวิถีชีวิตของเกษตรกร งานวิจัยนี้ใช้กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรบ้านฮวก อ.ภูซาง จ.พะเยา ที่ร่วมตัวดำเนินธุรกิจการค้าชายแดนไทย-ลาว

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์โอกาสในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก โดยคำถามหลักของงานวิจัยคือ 1. การปรับเปลี่ยนจากการผลิตทางเกษตรมาเป็นการรวมกลุ่มทำธุรกิจเกษตรได้ส่งผลกระทบต่อสมาชิกและชุมชนอย่างไร? 2. ปัจจัยใดที่เกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในดำเนินธุรกิจชุมชน และ 3. ในการพัฒนาระบบการจัดการองค์กรธุรกิจชุมชนที่เชื่อมโยงการผลิตและการตลาดให้ดีขึ้นสมาชิกต้องมีสมรรถนะด้านใดบ้าง?

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชายแดนบ้านฮวกและเมืองคอบ แขวงไชยบุรีของสปป.ลาว มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจกันมานาน ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้กลายเป็นทุนดำเนินธุรกิจชายแดนที่สำคัญ เมื่อบ้านฮวกได้พัฒนาเป็นจุดผ่อนปรนตามนโยบายการจัดระบบเศรษฐกิจตามแนวชายแดนระหว่างประเทศไทย พม่า ลาว และกัมพูชา และการผลักดันระบบเกษตรพันธะสัญญาตามกรอบ ACMECS เกษตรกรบ้านฮวกได้ร่วมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน “กลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวก” ซึ่งในระยะแรกเน้นธุรกิจข้าวโพดและถั่วลิสง โดยมีหลักการค้าเนินงานของกลุ่มคือ การใช้กลไกทางสังคมเพื่อประสานประโยชน์ของสมาชิกที่ดำเนินธุรกิจเกษตรในลาว โดยใช้

¹ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาวโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา”

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

³ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

การทำงานยุทธศาสตร์กลุ่มเพื่อลดต้นทุนด้านการจัดการ และลดความขัดแย้งอันเนื่องจากการแข่งขันด้านราคาขับเคลื่อนจากลวาระหว่างกลุ่มย่อย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มมีโครงสร้างประกอบด้วย 9 หน่วยย่อยที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีสมาชิกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับผิดชอบในแต่ละหน่วย มีประธานและรองประธานกลุ่มเป็นผู้ประสานงานทั้งภายในและภายนอก การวิเคราะห์อย่างมีส่วนร่วมถึงสถานภาพของกลุ่มการค้าชายแดนบ้านฮวกได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการจัดการธุรกิจชายแดนให้กับสมาชิก พร้อมทั้งระบุจุดอ่อนของกลุ่มและประเด็นที่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกในการเสริมสร้างสมรรถนะของสมาชิกและการบริหารองค์กร ความยั่งยืนของกลุ่มขึ้นอยู่กับวัฏจักรองค์กร ที่ให้ความสำคัญกับลักษณะการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependence) ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มกับผู้ประกอบการของลาวในห่วงโซ่อุปทาน ความเข้าใจด้านกลไกการประสานงานและความสัมพันธ์ที่มีลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันเชื่อว่าจะช่วยให้หน่วยงานรัฐได้ให้การสนับสนุนที่สอดคล้องกับองค์กรชุมชนที่ต้องการพัฒนาธุรกิจการค้าชายแดนตามกรอบนโยบายเกษตรพันธะสัญญา

3. การนำเสนอภาคโปสเตอร์ใน การประชุมวิชาการระบบเกษตรแห่งชาติ ครั้งที่ 5

3.1 เรื่อง: พลังงานทดแทนและความมั่นคงทางอาหารเพื่อมนุษยชาติ

กลุ่มเป้าหมาย: นักวิจัย นักวิชาการ นักพัฒนา นิสิต และนักศึกษา

สถานที่: ณ โรงแรมอบลอินเตอร์เนชั่นแนล จ.อุบลราชธานี

ช่วงเวลา: 2-4 กรกฎาคม 2552

หัวข้อบรรยาย: ธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาว: รูปแบบการพัฒนาความเป็นภาคีหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

ธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาว: รูปแบบการพัฒนาความเป็นภาคีหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น¹

ยุทธพร ศิริบัติบุศรา ลีมนิรันดร์กุล^{2,3} และ พุกภร ยิบมันตะศิริ²

บทคัดย่อ การค้าชายแดนที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งมีความจำเป็นต้องพึ่งพาความได้เปรียบของประเทศเพื่อนบ้านในเชิงปัจจัยการผลิต ดังนั้นการค้าชายแดนเป็นอีกช่องทางที่สำคัญในการแลกเปลี่ยนกระจายสินค้าและปัจจัยการผลิตทางเกษตรระหว่างสองประเทศตามแนวชายแดน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานและการบริหารองค์กรธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนโดยชุมชนท้องถิ่น โดยวิธีการศึกษาแบบมีส่วนร่วม การสำรวจรูปแบบการจัดการ การประชุมกลุ่มย่อยเกษตรกร การสัมภาษณ์เกษตรกรรายครัวเรือน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จากกรณีศึกษาการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ จุดผ่อนปรนก๊วกบ้านฮวก ต.ภูซาง อ.ภูซาง จ.พะเยา ของประเทศไทย และแขวงไชยะบุรีของประเทศไทย

¹ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย“การจัดการธุรกิจเกษตรชายแดนไทย-ลาวโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนบ้านฮวก จังหวัดพะเยา”

² ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

³ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและส่งเสริมเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่ 50200

การศึกษาพบว่า การค้าชายแดนได้ก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายด้านองค์กร ระหว่างเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค บ้านฮวกได้รวมกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนไทย-ลาว มีการสร้างข้อตกลง กติกาภายในกลุ่มสมาชิก การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และการปันผลตามกติกาของกลุ่ม โดยกลุ่มให้ความสำคัญ กับการพึ่งพาซึ่งกันด้านการค้าการลงทุนระหว่างสมาชิกในกลุ่มเองและผู้ประกอบการฝั่งลาว โดยกลุ่มการค้าชายแดน ของเกษตรกรบ้านฮวกนั้นได้เข้าไปลงทุนในลาวตามนโยบายส่งเสริมการทำเกษตรพันธะสัญญา ทำการปลูกพืช เกษตรและนำเข้าสินค้าเกษตร อาทิเช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง ลูกเดือย ฯลฯ ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการในเขต แขวงไซยะบุรีเองก็มีการนำเข้าสินค้าวัสดุการเกษตรจากฝั่งไทย อาทิเช่น เครื่องจักรกลการเกษตร ปุ๋ย และวัสดุ การเกษตรอื่นๆ ซึ่งมูลค่าการค้าชายแดนระหว่างชายแดนโดยผ่านจุดผ่อนปรนก๊วกหมีมูลค่าประมาณเดือนละ 20-30 ล้าน บาท ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนของเกษตรกรชายขอบ ดังนั้น ความสำเร็จและความยั่งยืนของการค้า ชายแดนโดยองค์กรชุมชนนั้นควรคำนึงรูปแบบการดำเนินและกลไกในการบริหารจัดการองค์กร สมรรถนะและ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม รวมถึงกฎระเบียบและการจัดการของระหว่างหน่วยงานของภาครัฐของทั้งสอง ประเทศที่จะสนับสนุนให้เกิดธุรกิจเกษตรการค้าชายแดนเพื่อความเป็นธรรมและยั่งยืน

4. การฝึกอบรม

4.1 การฝึกอบรมวิชาการนานาชาติ

หลักสูตรเรื่อง: Diversified Farming Practices using Participatory Approaches for Food Security and Safety

กลุ่มเป้าหมาย: นักวิชาการประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปเอเชียและแอฟริกา รวม 11 ประเทศ

สถานที่: ณ ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

จำนวนผู้เข้าร่วม: 12 คน

ช่วงเวลา: 9-20 มิถุนายน 2552

หัวข้อบรรยาย: Institutional intervention

5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เรื่อง: โอกาสและแนวทางปฏิบัติในการขยายผลธุรกิจเกษตรข้ามพรมแดนไทย-ลาว โดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมาย: เจ้าหน้าที่รัฐจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สถานที่: ห้องประชุม 1 อุทยานแห่งชาติภูซาง

จำนวนผู้เข้าร่วม: 50 คน

ช่วงเวลา: 12 พฤศจิกายน 2552